

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ У ВИПУСКНИКІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ГІМНАЗІЙ

Формирование исследовательских интересов может быть достаточно эффективным, если обеспечить тесную связь учебно-познавательной и учебно-исследовательской деятельности учащихся. Дидактические условия, в зависимости от содержательной, процессуальной и мотивационной стороны учебно-исследовательской работы, должны быть организованы с учетом возможностей, способностей и опыта познавательной активности обучаемых.

The formation of the research interest may be effective enough, if the close connection of the educational-cognitive and educational-research activities of pupils. Depend on the profound, process and reasons side of educational-research work didactic conditions must be organized by considerations of opportunities, abilities and experience of pupils educational-cognitive activities.

Серед багатьох проблем педагогіки взагалі і дидактики зокрема, неабияке місце посідає проблема формування у випускників педагогічних гімназій інтересу до навчально-дослідної роботи. Адже, як свідчить статистика, чимало з них є потенційними студентами факультетів нашого університету, і залучення їх до цієї сфери діяльності стане у пригоді у майбутньому навчанні.

Власне, педагогічні гімназії і повинні прищеплювати і стимулювати інтерес своїх вихованців до професії вчителя, яка, без сумніву, є творчою і найважливішим компонентом якої має бути дослідна робота.

Щоденний пошук оптимального розв'язання нестандартних ситуацій і педагогічних завдань породжує необхідність формувати у гімназистів інтерес як до педагогічної професії, так і до дослідної діяльності. Розвиток творчих здібностей учнів, їх спроможність до творчого пошуку спричиняють свідомий вибір професії вчителя і сприяють формуванню майбутніх фахівців.

Найбільш вагомими складовими інтересу до роботи вчителя, до творчих підходів щодо розв'язання педагогічних проблем є такі, що не можна залишити поза увагою, а саме:

1. Пізнавальна спрямованість, яка характеризує притаманний інтересу процес поглибленого вивчення предмета, явища або факту;
2. Позитивна емоційна спрямованість, що свідчить про значимість і позитивне відношення до об'єкта дослідження;

3. Сталість, що характеризує тривалість і перевагу над іншими інтересами;
4. Особливість, яка визначає щонайкращу увагу та активну взаємодію особистості з об'єктом дослідження;
5. Галузь інтересу як основна сфера його прояву, що й обумовлює існування цього інтересу.

Зазначимо, що у студіях з психології та педагогіки основна увага акцентується на перших чотирьох ознаках інтересу. І це не випадково, оскільки за своєю сутністю вони однакові для всіх вікових груп, як от: учнів, студентів і вчителів. Проте остання, п'ята ознака, є різною. Скажімо, для учня, який зорієнтований на дослідницький педагогічний пошук, для студента, який бере участь в навчальній і науково-дослідній роботі, і для вчителя, який робить певний внесок у розв'язання наукових і педагогічних проблем.

Тому адекватна оцінка сутності інтересу і осмислення самого процесу його становлення не можливі, по-перше, без правильного розуміння його природи і динаміки і, по-друге, без урахування особливостей професії вчителя, специфіки педагогічної діяльності, її характеру і спрямованості, які змінюються з часом. І це повинні розуміти вихованці педгімназій для того, щоб свідомо обрати професію педагога.

Безперечно, і процес становлення особистості гімназиста, і його готовність до виваженого вибору майбутнього фаху тісно пов'язані із розвитком пізнавального інтересу. Професія вчителя складна і по суті є комплексним явищем, в якому пізнавальні процеси посідають важливе місце, хоча і не є самодостатніми. А тому, вважаємо, що вичерпне уявлення про працю вчителя, як об'єкт інтересу, можна отримати в загальних межах уявлень як про професійний інтерес, так і інтерес до дослідної діяльності.

У наукових публікаціях автори, орієнтуючи учнів на професійну діяльність, не обмежуються лише пізнавальними

інтересами. Навпаки, вони намагаються звернути увагу на соціальну спрямованість та зумовленість цього явища.

Визначаючи сутність поняття “професійний інтерес”, вони посилаються на його психологічну дефініцію, коли професія вчителя є тим об’єктом, що породжує певний інтерес. Для учнів педагогічних гімназій саме професія вчителя і є об’єктом вибору через прояв інтересу до нього.

Свого часу С.Л.Рубінштейн визначив двобічну природу інтересу, який становить діалектичну єдність інтересу і пізнання. Інтерес розуміється як явище, предмет, наукова чи навчальна сфери, що містять позитивні емоційно забарвлені компоненти, а пізнання – це вже вибіркова спрямованість особистості.

На думку дослідників, інтерес до педагогічної діяльності є пізнавальним, він не з’являється миттєво, це тривалий і динамічний процес.

Якщо досліджувати інтерес як педагогічну категорію, то слід звертати увагу на педагогічний процес, тобто педагогічну працю із усіма її складовими і в різних аспектах: у проявах, зв’язках і відношеннях.

Намагання деяких дослідників визначати професію вчителя як об’єкт інтересу – слушне. Проте не можна ігнорувати суб’єктивний момент цього явища, оскільки інтерес є також суб’єктивною характеристикою тієї чи іншої особистості. А це дозволяє говорити про тісний взаємозв’язок суб’єкта і об’єкта, про динаміку інтересу.

Говорячи про об’єктивні фактори, маємо на увазі педагогічну діяльність, складові цієї діяльності і цілеспрямоване залучення до різних її сторін. Все це і визначає процес збагачення інтересу, його якісне перетворення, тобто перетворення в складне особистісне новоутворення.

Тільки керуючись цим положенням, можна стверджувати, що навчально-дослідна робота має велике

значення для формування пізнавальних і професійних інтересів гімназистів, бо набуття корисних умінь і навичок, що використовуються у повсякденній життєдіяльності, можливе лише завдяки корисним заняттям, які передбачені передусім певною діяльністю.

Зміст навчально-виховного процесу і методи, якими користуються в педагогічних гімназіях, мають бути спрямовані як на розвиток інтересу до праці вчителя, так і на важливі його складові, під якими ми розуміємо навчально-дослідну діяльність учнів.

Сучасна організація навчального процесу в школах нового типу, передусім гімназіях, належна інтерпретація і розуміння важливості дослідної роботи в межах професійної діяльності учнів і майбутніх учителів має неабияке значення для формування пізнавальних і професійно-педагогічних інтересів, для своєчасного залучення гімназистів до дослідної роботи. До того ж, дослідна робота органічно поєднується із навчальною, бо навчальними планами і програмами педгімназії передбачено спеціальні курси і спеціальні види роботи, які спрямовують вихованців до творчого пошуку, породжують інтерес до педагогічних досліджень, у процесі яких набуваються й вдосконалюються знання, вміння, навички і врешті решт – досвід наукових відкриттів.

Розвиток і становлення інтересу до науково-дослідної роботи здійснюється в чотири етапи. На першому етапі маємо зацікавленість, обумовлену новизною досліджуваної проблеми, на другому – допитливість, зумовлену психічними процесами, зокрема із емоційним задоволенням, радістю відкриття нового. На третьому етапі зароджується інтерес пізнання, який складається із пошуків об'єктивних причин і шляхів розв'язання актуальних для певної проблеми завдань. І завершальним етапом є дослідницький інтерес, який являє собою обґрунтування отриманих результатів, виявлення причин і формулювання висновків пізнавальної діяльності.

Слід зазначити, що в науковій літературі існують різні точки зору на динаміку і структуру інтересу, проте етапність його беззаперечна. Очевидно, інтерес до навчально-дослідної роботи можна розглядати як різновид процесу пізнання, який також здійснюється поетапно. Але між цими двома явищами спостерігається якісна відмінність, тому акцент тієї чи іншої ознаки інтересу може або зменшуватись або збільшуватися на різних стадіях його розвитку, до того ж істотного перетворення набуває і службова функція інтересу. Наприклад, у ситуації вибору майбутнього фаху важливого значення набуває не тільки виборча характеристика інтересу, яка, без сумніву, є орієнтиром у різних галузях діяльності та навчальній інформації, а і його усталеність. І якщо на цьому етапі результативність розвитку інтересу є лише частковою, та на етапі завершення формування інтересу, має перевагу значимість його спрямованість та його усталеність, бо спрямованість і усталеність є цільовими ознаками дослідницького інтересу, а емоційність, позитивне забарвлення і пізнавальна цілеспрямованість виступають лише активізуючими, стимулюючими факторами у процесі формування інтересу. Вони відбивають ті аспекти, через які це явище може бути використане як засіб у структурі педагогічної діяльності.

Адекватне співвідношення ознак і етапів динаміки знаходимо в структурі навчально-дослідного інтересу. Проте він спеціально організований і здійснюється за певним, чітко продуманим планом у межах навчально-дослідної роботи.

На сучасному етапі, коли в суспільстві зростає розуміння важливості повноцінної, фундаментальної освіти, її безперервності, зростання вимог щодо якості підготовки педагогічних кадрів значно! зростає й вага! навчально-дослідної роботи, до якої залучаються вихованці педагогічних гімназій.

Розглядаючи дослідний інтерес як важливий компонент професійного інтересу, який якісно перетворюється із засобу, що обслуговує навчальну діяльність гімназиста, у засіб, спроможний забезпечити досягнення мети професійного вибору, можемо стверджувати, що саме процес пізнання є тією ланкою, яка об'єднує пізнавальну діяльність із педагогічною, що і свідчить про їх органічну єдність. Формування і розвиток дослідних інтересів у вихованців педагогічних гімназій є одним із важливих етапів у розвитку зацікавленості до фаху вчителя, а також обов'язковою умовою їх готовності до свідомого, продуманого вибору.

Причому логіка становлення дослідного інтересу повинна забезпечувати таку послідовність етапів, коли при позитивному ставленні до епізодичної навчально-дослідної роботи досягається природний перехід до її реалізації як системи, як цілісного об'єкту інтересу.

Все, викладене вище, підтверджує тезу провідних дидактів про те, що процес становлення науковця тривалий і складний. Однак перші навички науково-дослідної роботи мають закладатися і набуватися ще під час навчання у школах спеціального типу, а вступивши до педагогічних закладів, випускники педагогічних гімназій, мають удосконалювати знання і вміння з наукового пошуку.